

Noora Koponen vihr ym.

Toimenpidealoite kansallisen neuropsykiatrisen strategian valmistelusta

Eduskunnalle

Neuropsykiatristen diagnoosien määrä on kasvussa ja laskentatavasta riippuen jopa 10 % väestöstä voidaan katsoa neurokirjon henkilöksi. Valtava määrä ihmisiä jää kuitenkin edelleen vaille diagnoosia ja palveluissa on lukuisia poikkileikkaavia ongelmia.

Neurokirjon, johon kuuluvat muun muassa autismikirjo, ADHD sekä Touretten oireyhtymä, ihmiset kohtaavat jatkuvasti haasteita elämänkaaren eri vaiheissa. Haasteita ja ongelmia tuen tarpeiden ymmärryksessä esiintyy laajamittaisesti jo varhaiskasvatuksessa, koulussa ja opiskeluissa.

Suuresta tarpeesta huolimatta neurokirjon ihmisten palvelut ovat hajanaisia, tuottamisvastuut epäselviä eikä riittävää, tarvittavaa ja oikea-aikaista tukea usein saada. Tämän lisäksi palveluiden toteuttamisessa on suuria epätasa-arvoisuuksia ja oikeudet eri tukimuotoihin jäävät perheiden selvittelyn varaan, missä voi mennä monella vuosia. Diagnoosin saamisen pitkittyminen aiheuttaa negatiivisen kierteen ja aiheuttaa ongelmia yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Erityisesti siirtymävaiheissa on suurentunut riski sille, että neurokirjon ihminen ei saa tarvitsemaansa apua ja tukea.

Perusterveydenhuollossa osaaminen vaihtelee suuresti ja hoitopolut ovat sattumanvaraisia. Eri-tyisesti mielenterveyspalveluissa neurokirjon tuntemus on olennaista, sillä henkilöiden mielen-terveysdiagnoosi voi peittää alleen neuropsykiatriset häiriöt. Autismikirjon diagnoosin saaneista jopa 40 prosentilla on myös jokin psykiatrinen diagnoosi, minkä lisäksi heillä on kohonnut itsemurhariski.

Yksi suuri ongelma on myös oppimisen ja koulunkäynnin tuen sekä yksilöllisten ja opetusjärjestelyjen toteutus, joka vaihtelee alueittain ja monin paikoin puutteellisesti erityisesti autismikirjon lapsilla ja nuorilla. Tuen tarpeita ei aina tunnisteta, sillä jokaisella on yksilölliset ja vaihtelevat oireet, vahvuudet ja tuen tarpeet.

Palveluiden hajanaisuuden, ammattilaisten osaamispuutteiden, koulunkäynnin tuen sekä perusterveydenhoidon vaihtelevan neurokirjon tuntemuksen vuoksi haasteet heijastuvat herkästi myös henkilön läheisten elämään sekä koko perheen jaksamiseen. Omaiset joutuvat usein tekemään tehtäviä, jotka kuuluisivat yhteiskunnalle.

Toimenpidealoite TPA 100/2021 vp

Kiusaamisen vastainen työ sekä mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma ovat toimia, joita on kaivattu syrjäytymisen ja henkisen pahoinvoinnin ehkäisemiseksi. Ne eivät kuitenkaan vastaa riittävällä tavalla neurokirjon ihmisten kohtaamiin erityisiin haasteisiin.

Neuropsykiatrisen strategian avulla voidaan eheyttää neuropsykiatrisia palveluita, parantaa palveluiden laatua ja henkilöstön osaamista, selkeyttää erilaisia tukimuotoja ja kehittää nivelvaiheiden tukea sekä mielenterveysstrategiaa. Kansallisella neuropsykiatrisella strategialla saamme asenteet, osaamisen, prosessit ja toimintamallit kuntoon.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kansallisen neuropsykiatrisen strategian valmisteleiseksi.

Helsingissä 8.12.2021

Noora Koponen vihr
Pirkka-Pekka Petelius vihr
Riikka Slunga-Poutsalo ps
Ari Koponen ps
Sheikki Laakso ps
Kaisa Juuso ps
Ritva Elomaa ps
Sebastian Tynkkynen ps
Mikko Kärnä kesk
Pihla Keto-Huovinen kok
Merja Mäkisalo-Ropponen sd
Sari Tanus kd
Kim Berg sd
Eeva-Johanna Eloranta sd
Matti Semi vas
Mirka Soinikoski vihr
Hanna Holopainen vihr
Sofia Virta vihr
Merja Kyllönen vas
Satu Hassi vihr
Jussi Saramo vas